

וישב (149)

טיבה של השלוה שביקש יעקב לעצמו

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן (לז. א)
ביקש יעקב לשב בשלוה, קפץ עליו רוגזו של יוסף
(מדרש רבה, הובא רש"י)

מה טיבה של אותה שלוה שביקש יעקב לעצמו, ומדוע נגזר עליו שלא ליהנות ממנה? יש לומר: במסכת ברכות (סד.) שנינו: הנפטר מן המת אל יאמר לו 'לך לשלום' אלא 'לך בשלום'. הנפטר מן החי יאמר לו 'לך לשלום'. ההסבר לשינוי זה הוא שהחי מתנועע ומשתוקק להשיג השלימות ולכן יש לברכו שילך אליו ולכן אומרים 'לך לשלום', ולעומת זאת המת חפשי הוא מן המצוות ואינו הולך אל השלימות, אלא עם השלימות שרכש לו בחייו, ולכן אומרים לו 'לך בשלום' עם אותה שלימות שסיגלת לך פה, בהיותך עדיין עלי אדמות. יעקב אבינו סבר כי לאחר שעברו עליו צרות רבות כ"כ לא ינסה אותו הקב"ה עוד, ורצה לישב בשלוה עם השלמות שרכש לו בימי חייו. אך אז קפץ עליו רוגזו של יוסף, כי היה עליו עוד לעמוד בנסיון מכירת יוסף ולעמוד בצדקתו, והתברר לו כי עדיין עליו ללכת 'לשלום', לנוע עוד לעבר השלימות.

כמוצא שלל רב

הַיְלֵד אֵינָנו וְאֵנִי אֲנִי אֶנָּה אֲנִי בָּא (לז. כט.ל)

"וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן" (לז. א)
בהם צריך אדם לירד לבור (לאן אתה הולך למקום עפר רימה ותולעה) והוא רואה כי "אֵינִי יוֹסֵף בְּבוֹר", שלא הוסיף מאומה בעבודת השם, כדי לקחת עמו אל הבור, אזי נושא הוא את קולו וצועק "הַיְלֵד אֵינָנו", ימי הילדות והנעורים כבר חלפו, עברו, "אֶנָּה אֲנִי בָּא", היאך אבוא לשם *מעינה של תורה*

וַיִּמְאֵן לְהִתְנַחֵם (לז. לה)

וברש"י: אין אדם מקבל תנחומין על החי, וסבור שמת, שעל המת נגזר שישתכח מן הלב ולא על החי עכ"ל. מקשים העולם, לאחר י"ב חודש, שנגזר על המת שישתכח, איך לא הבין יעקב אבינו שיוסף עדיין חי, שהרי אילמלי מת היה מקבל תנחומין ומתנחם. ושמעתי בשם הגאון ר"מ איסרלש (הרמ"א) ז"ל שתירץ לפי פשוטו כך: בשנה ראשונה היה סבור שמת, וכשעברה השנה ולא קיבל תנחומים, אז ידע למפרע שלא היה מת עדיין בשעה שהגיעה אליו השמועה, אבל עתה סבר בודאי מת הוא, מאחר שעדיין לא בא. וכן אחר כך בשנה אחרת, הבין שאשתקד כשחשב שהוא מת, היה עדיין חי, אבל עכשיו חשב בדעתו ודאי שהוא מת, דאי לאו הכי היה מגיע, וכן היה חושב בכל השנים.

עלים לתרופה בשם השל"ה הקדוש

וַיִּכְרֶה יְהוָה וַיֵּאמֶר צְדָקָה מְמַנִּי (לח. כו)

במדרש מובא שבזכות הודאתו של יהודה על מעשה תמר, והצלת הנפשות מכבשן האש שהיתה בעקבות זה, הציל הקב"ה מכבשן האש את חנניה מישאל ועזריה. ולכאורה יש להקשות, מה ראה השי"ת בהודאה זו של יהודה כמעשה כה גדול, עד שמגיע על כך שכר עצום שכזה! וכי היה לו ליהודה להציל את עצמו על חשבון שלוש נפשות שלא חטאו? הרי זה כמו שנצביע על האדם שהיתה בידו אפשרות לרצוח ג' בני אדם, והוא לא רצח אותם, ונגדיר אותו כצדיק, וכמי שמגיע לו שכר גדול. והתשובה היא, שיהודה בתפקידו כשופט היה יכול להציל תמר, מבלי לגלות שהוא בעל המעשה. אם היה רוצה, היה יכול להמלט מהבושה הגדולה שנגרמה לו. אבל הוא לא עשה כך, אלא החליט להודות.

רב זילברשטיין שליט"א בספרו "ברכי נפשי"

וַיְהִי כַּדְבָרָה אֶל יוֹסֵף יוֹם יוֹם (לט. י)

אמר ר' יהושע בן לוי: רואה היתה באסטרולוגן שלה שהיא עתידה להעמיד ממנו בן (ב"ר פה. ב)

חז"ל אומרים כי אשת פוטיפר התכוונה לשם שמים. מן הסתם גם יוסף ידע מכך ואף בליבו עברו מחשבות שמא יש בכך עניין לשם שמים, ומאידך גיסא חשש שמא מחשבת היצר הוא, הכיצד יכול היה לבחון את הדבר? אומר על כך בעל ה"חידושי הר"ם" בשם הרבי ר' ברוך: היצר הטוב בבואו למשוך את האדם לדבר קדושה, מעורר פעם אחת ותו לא. לעומתו, היצר הרע בבואו להכשיל את האדם דרכו להפציר, להסית ולפתות פעם אחר פעם. וכאשר ראה יוסף שהיא מפצירה בו "יום יום", הסיק מכך שכל דבריה הם מדברי היצר הרע.

רב רובין זצ"ל בספרו "שנים מקרא"

הצורך בשני החלומות

וַיִּקְצָף פְּרַעֲהַ עַל שְׁנֵי סְרִיסָיו עַל שֵׁר הַמְּשָׁקִים וְעַל שֵׁר הָאוֹפִים (מ.ב)

הקב"ה גרם לפרעה לקצוף על שני סריסיו, כדי להביא על ידי כך להצלת יוסף הצדיק. ולכאורה, מדוע גלגל הקב"ה שגם שר האופים יחטא ויתחייב מיתה? וכי לא די היה ששר המשקים יחלום, ויפתר לו יוסף חלומו ויתגשם הפתרון, ויביא שר המשקים זכרו לפני פרעה? עונה על כך ה"משך חכמה": לולי שר האופים ופתרון חלומו, היה שר המשקים יכול להשיב, שיוסף פתר את חלומו לטובה לא על ידי חכמה אלוקית, אלא מתוך היגיון פשוט, שמשתלם לפתור לטובה. אם יתגשם הפתרון הטוב, הרי זה מצויין, ונראה כאילו הוא יודע לפתור חלומות. אם לא יתגשם הפתרון הטוב, לא יקפיד

בנרות של שעה. ובשעות מביא פלוגתא בן השבות
יעקב לחכם צבי למי שלא היה לו שמן זית והכין נרותיו
משעוה ובינתיים הגיע לידו שמן זית אם יניח נרות
השעוה וידליק בשמן זית או שמא יש בזה משום בזיון
נרות השעוה, ומסקנת הפוסקים כהחכם צבי שיניח
השעוה וידליק בשמן זית. אמנם אם כבר התחיל לברך
על השעוה אף שלא אמר עדיין 'השם' והגיע לידו שמן
זית לא ירחיקם כדי לקחת שמן זית כי כבר נתקדשו
השעוה בתחילת הברכה ובזיון להרחיקם מפני הידור
מצוה. *פסקי תשובות חלק ו'*

פתגם: היום הוא תלמידו של האתמול

ספר "שמחלה"

חקירה: ברכת הריח

מברך על הריח עצמו, או על הפירי (העיקר) שממנו בא
הריח. (רוח אליהו מט)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: לאנחות

פרנסי הקהל מינו להם חזן, שלא הצטיין בקול נעים.
לימים הלכו פרנסים לעולמם, אך החזן נשאר על כנו,
והמשיך לצרום את אוזני הקהל בקולו, שנשמע כאנחה
צרודה. נאנח בעל בית אחד ואמר: הם הלכו למנוחות
ואותנו עזבו לאנחות.

ספר "חד וחלק" חלק ד' (דף סח)

שבת שלום, חנוכה שמח

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן
מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה,
שמחה ג'וזת בת אליז, חיים בן סוזן סולטנה, סשה שלום בן
דבורה רחל. זרע של קיימא לרינה בת זהרה אנריאת.
לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה,
דניאל בן רחל, רפאל שלמה בן אסתר, חוה בת צביה, מיה בת
רחל.

עליו השר, ולא הורע מצבו. לעומת זאת, אדם שפועל
על פי ההיגיון, ולא מתוך חכמה אלוקית, לא יעז
להסתכן ולפתור חלום לרעה. שמא לא יתקיים הפתרון
הרע, והשר ינקום על שהפתיר אותו באימת מוות. כיון
שיוסף פתר את חלומו של שר המשקים לרעה. שיתלהו
על עץ, ידע שר המשקים שלא מתוך חישוב אנושי פתר
יוסף את החלומות, אלא על ידי חכמה אלוקית,
שבעטיה היה יוסף בטוח לחלוטין שיתקיים פתרונו. על
כן הזכירו שר המשקים לפני המלך, ומכאן השתלשלה
הצלחתו.

ומתוך האור

כוחה של התעניינות בשלום הזולת

מדוע פניכם רעים היום (מ.ז)

המתבונן במעשהו של יוסף ישתומם. נראה שפעולה זו
של יוסף שהתעניין במצבם של סריסי פרעה היא שגרמה
ששר המשקים הזכירו אצל פרעה, ועל ידי כך הגיעה
ישועתו שהוציאוהו מן הבור ונעשה מושל על בית
פרעה ועל ארץ מצרים, ובת פוטיפר ניתנה לו לאשה
וממנה נולדו לו מנשה ואפרים, ויעקב ובניו ירדו
למצרים מה שסופו של דבר הביא ליציאת מצרים
וקריעת ים סוף. הכל כתוצאה באמירתו: **"מדוע פניכם
רעים היום"**. לעומת זאת אילו לא התעניין יוסף
בשלמותם לא היה יודע מחלומותיהם ולא היתה נוצרת
כל ההשתלשלות.

לתתך עלין

פי אם זכרתי אתך... והזכרתי אתך אל פרעה והוצאתני מן

הבית הזה (מ. יד)

נתוספו לו ב' שנים להיות בבית האסורים, בעונש שתי
מלות, שהם **"והזכרתי אתך"** (רבינו בחיי לט. ה),
ובתנחומא (וישב ט') איתא, אמר הקב"ה, איתא וכו'
ואמרת לו שתי זכירות, כי אם זכרתני, והזכרתני,
תשתכח שתי שנים. פעם שאל מרן הגר"ח מבריסק זצ"ל
את רבי שמעון שקאפ זצ"ל, מה היה אם יוסף היה אומר
רק פעם אחת **"וזכרתני"**, והשיבו שהיה נענש רק על
שנה אחת. ואמר לו מרן הגר"ח שאין הדבר כן, אלא
אילו הוא אומר רק פעם אחת, לא היה נענש כלל, כי גם
ההשתדלות חיוב הוא, אלא שמצד ההשתדלות הרי היה
מספיק פעם אחת, וכיון שהוסיף לבקש עוד פעם, הרי
זה הוכיח כי גם פעם הראשונה לא היה מדין השתדלות,
והמידה שבה נמדד עונש יוסף הוא ב' שנים.

ספר "להתעזן באהבתך"

הלכה: אין לו שמן זית יעדיף שאר שמנים טפי מנרות של שעוה דע"י השמן נעשה הנס

כתב המ"ב (ס' תרעג סק"ד): ומ"מ מצוה בשל שמן טפי
מנרות של שעוה דע"י השמן נעשה הנס. ובפסקי
תשובות (אות ו) כתב: ולכן מי שאין מצוי תחת ידו שמן
זית יעדיף להדליק הנרות בשאר שמנים, מאשר להדליק

